

Tartumaa raamatukoguhoidjate meele- ja häälekandja

Meie Leht

Nr. 1 (4) 8. märts 2004

Nukitsa konkurss nr 7 Tartumaa raamatukogudes

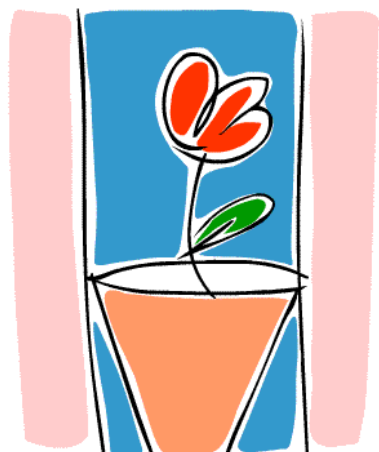
Tänavune veebruar oli jälle ka nukitsakuu. Kolme nädala jooksul võisid lapsed valida aastatel 2002-2003 ilmunud rohkem kui 100 lasteraamatu hulgast need, mida hindasid teistest paremateks nii sisu kui piltide poolest.

Tartumaal löid hääletkogumises kaasa 8 raamatukogu: Härma (oli väljas kõige suurema "meeskonnaga"), Ilmatsalu, Lohkva, Teedla, Uula, Vara, Võnnu raamatukogu ja Elva lasteraamatukogu. Lapsi osales kokku 310. Kuustes oli hääletatud interneti teel.

Hääletustulemusest selgus, et populaarseim lastekirjanik Tartumaa laste seas on Andrus Kivirähk (teos "Lotte reis lõuna- maale").

Ülevaade Nukitsa konkursi tulemustest on avaldatud lk 2.

Lugemisnakkusega mehed soovivad naistele raamatukogudes

ILUSAT NAISTEPÄEVA!

Melliste raamatukogu tuvastas, et inimesed koguvad kõikvõimalikke asju (lk 3)

Näitleja Elle Kull õpetas raamatukoguhoidjaile suhtlemiskunsti (lk 4)

Kallaste raamatukogu loovusring tähistas Kreutzwaldi-aastat kollaažinäitusega (lk 5)

Mälestuskilde teenekalt Kambja raamatukoguhoidjalt Vaiki Agarmaalt (lk 7)

Tartumaa raamatukogunduse olukord 60 aasta eest (lk 8)

Uhke ja hää on palju teada – raamatukoguhoidjate mälumängu esimese vooru küsimused leiata lk. 8

PÕLVILI: Kallaste raamatukoguhoidja Siiri Ušakova väljendab omi mõtteid nii sõnas kui pildis.

Põlvili

Põlvili langedes mullale,
kus õitsevad ristikehinad,
põlvili, kodumaa "kullale",
kus vaikivad mõned mu leinad,
põlvili, langedes mullale,
südamas andeks anda,
põlvili, kodumaa "kullale",
viha mitte raasugi kanda,
põlvili, langedes mullale,
südamas hoida, mis püha,
põlvili, kodumaa "kullale",
ma vaikima sunnin end üha,
põlvili, langedes mullale,
tajuda sinist taevast,
põlvili, kodumaa "kullale",
lahti saan võõra maa vaevast.

Siiri Ušakova

Tartumaa lastele meeldib "Lotte reis lõunamaale"

Eesti lasteraamatute ülevaatus ehk Nukitsa konkurss nr 7 Tartumaa raamatukogudes

Edetabel

Ilme Paris Elva lasteraamatukogust:

Tänavune veebruar oli jälle ka nukitsakuu. Kolme nädala jooksul võisid lapsed valida aastatel 2002-2003 ilmunud rohkem kui 100 lasteraamatu hulgas need, mida hindasid teistest paremateks nii sisu kui piltide poolest.

Kes eesti kirjanikest ja kunstnikest saab laste poolt antud häälel põhjal Nukitsa auhinna, see selgub Lastekirjanduse teabekeskuse "suure ringi" kokkuvõttest, Meie maakonna tulemused on juba teada.

Hääletekogumises lõi kaasa 8 raamatukogu: Härma (oli väljas kõige suurema "meeskonnaga"), Ilmatsalu, Lohkva, Teedla, Uula, Vara, Võnnu raamatukogu ja Elva lasteraamatukogu. Lapsi osales kokku 310. Kuustes oli hääletatud interneti teel, neid andmeid mul ei ole.

Populaarsemad lastekirjanikud Tartumaa laste hinnangul

I koht

Andrus Kivirähk "Lotte reis lõunamaale"

II koht

Janno Põldma "Lepatriinude jõulud"

III koht

Heiki Vilep "Kapiukse kollid"

4.koht – Anu Samariüitel "Ma armastan moodi"

5.koht – Artur Jurin "Pudrumehike"

6.koht

*Aino Perviku sari "Paula elu"

*Aidi Vallik "Mis teha, Ann?"

LEMMIKUD: Tartu-kandi kirjanikest pääses Tartumaal Nukitsa tabelis kõige kõrgemale Heiki Vilep (paremal), kunstnik Moritz ehk Ott Vallik elab Haapsalus.

Populaarsemad lasteraamatukunstnikud Tartumaa laste hinnangul

I koht

Kunstnik Regina Lukk – Toompere, raamat: Andrus Kivirähk "Lotte reis lõunamaale"

II koht

Kunstnik Heiki Ernits, raamat: Janno Põldma "Lepatriinude jõulud"

III koht

Kunstnik Moritz, raamat: Heiki Vilep "Tere" ja "Kapiukse kollid"

4.koht – Anu Samariüitel "Me armastame moodi" / ill Anu Samariüitel

5.koht – Edgar Valter "Pokuaabits" / ill. Edgar Valter

6.koht

*Henno Käo "Ahjukoll" / ill. Henno Käo

*Heljo Mänd "Mõmmi lugemik" / ill. Epp Marguste

*Margit Saluste "Rõõmuraamat" / ill. Margit Saluste

Kirjanike nimekirja 99 raamatust sai hääli 62, kunstnike 93st 51. Loodame, et mõnigi raamat, mille headuse või mitteheaduse üle vaid sirvides otsustati, saab edaspidi mõnusa lugemise osaliseks.

Väga oleks vaja, et lapsed rohkem loeksid meie omi armsaid lasteraamatuid.

Aitäh hääletajatele ja hääletekogujatele!

Kultuurkapital tunnustas raamatukoguhoidjaid

Elust enesest

Kultuurkapitali Tartumaa ekspertgrupp andis läinud aasta lõpul välja 26 rahalist kultuuri- ja spordipreemiat, Tunnustatute sekka olid valitud ka 5 raamatu-koguhoidjat.

Virve Tamm pälvis kultuuripreemia kauaaegse raamatukoguhoidjana ja kodukandikultuuri eestvedajana Laeva vallas.

Aasa Sulg sai kultuuripreemia kui kauaaegne raamatukoguhoidja ja kultuuri-töö edendaja Mäksa vallas.

Laine Meos vääris kultuuripreemiat seoses 40-aastase tööjuubeliga Rõngu raamatukogus.

Anita Priks ja **Karin Evik** said kultuuripreemia lasteraamatunädalate korraldamise ja lastesõbralike projektide läbiviimise eest.

Raamatukoguhoidjatele omistatud kultuuripreemiate rahaline väärtus oli 1000 või 3000 krooni. Kõigi kultuuri- ja spordipreemiate tarvis kulutas Kultuurkapitali Tartumaa Ekspertgrupp 63000 krooni.

Kindel on, et järgmine "Meie Leht" avaldab Aasa Sule kirjutise lugemiselamusest, mida valmistasid talle Oskar Kruusi, Aksel Tamme ja Vladislav Hodassevitši trükivärsked teosed.

Hea lugeja, kui Sinagi soovid järgmise "Meie Lehe" veergudele pääseda, pead kaastöö läkitamisega kiirustama.

"Meie Lehele" andsid sisu ja vormi Hele Ellermaa, Heikko Ellermaa, Toivo Ärtis.

Toimetuse e-post: meieleht@hot.ee

Toimetuse telefon: 7414306

202 pastapliiatsit, 1515 minikalendrit...

Melliste raamatukoguhoidja Aasa Sulg: “Inimestel on kodudes nii palju erinevaid asju.”

Põnevust näituste korraldamisel

Inimestel on kodudes nii palju erinevaid asju, mis kogutud teadlikult või kogunenud juhuslikult.

Tunamullu korraldasin raamatukogus näituse pastapliiatsitest, mida lugejad palve peale eelnevalt kokku olid toonud. Erikujuliste, erinevate firmade ja erinevate maade kirjatöövahendeid sai kokku 202.

Seekordsel suurel näitusel olid esindatud ainuüksi ühe lugeja poolt süstematiseeritud 13 erinevat kollektsiooni – teemalised ajakirjanduse väljalõiked, postkaardid, minikalendrid, tikutoosietiketid, ümbrikupildid, margid, kleebised. Uudistamist olid väärt kirjanduse, kunsti ja kultuuri ajakirja “Agu” 1924. aasta köide, perekondliku kirjanduse, teaduse ja kunsti ajakirja “Kodu” sama aasta köide, 1930. aasta köide ajakirjast “Olion” ja 1933. aasta köide kodumajanduse ja kodukultuuri ajakirjast “Taluperenaine”.

“Vanemuise” teatrikavadest vanim võis olla trükitud 70 aastat tagasi, järjepidevamalt olid teatrikavad aastast 1947. Omaette rubriik oli spordiga seotud meened – diplomid, vimplid, medalid, märgid, Tartu suusamaratoni rannanumbrid.

Näitusel olid veel väljas miniraamatud, ekliibrised, järjehoidjad, visiit- ja mängukaardid, loteriipiletid, margid, märgid, piltidega kruusid. Olgu märgitud, et ainuüksi minikalendrid kogunes raamatukogusse arvuliselt 1515.

Eksponaate oleks kindlasti rohkemgi olnud, kuid aeg ja ruum seadsid omad piirid. Kuna aga uudistajad näitusega väga rahule jäid, arvan, et midagi taolist võiks veel raamatukogu ette võtta.

Aasa Sulg,
Melliste raamatukogu juhataja

Tartu Postimees teatas 4. märtsil 2004, et Mäksa vald võtab varsti käsile Melliste raamatukogu uute ruumide remondi, raamatukogu kolib lähedamatesse tingimustesse suvel.

Kogumisrõõm

„Hindan kogujaid, nende entusiasmi, nende tahet väärtustada asju enne, kui need väärtustab aeg.“

J. Arrak

Mis on kogumine?

Kogumine ehk kollektsioneerimine on teatud samasustunnustega asjade mõtestatud korjamine.

Mida kogutakse?

Väga mitmesuguseid asju: autogramme, järjehoidjaid, exlibriseid, kaarte, kleebiseid, kruuse, medaleid, laualippe, postmarke, pileteid, pilte, kommipabereid, pliitseid, plaate, prille, piipe, rinnamärke, rahvaluulet jne, jne. Loendamist võib jätkata peaaegu lõputult. Asi, mis tavalisele inimesele kaotab väärtuse, nagu kasutatud postmark, bussipilet või telefonikaart, võib kogujale olla suuremgi väärtusega kui uus. Nii võib kogu pärliks olla praakpostmark või olematu riigi raha.

Miks kogutakse?

Esmalt saab põhjuseks loomulik uudishimu. Võimatu on kõike kõigest teada, küll aga on võimalik teada saada üsna paljut ühel kindlal alal. Suur osa võib olla juhusel. Samas olenevad huvialad keskonnast, kus inimene parasjagu elab, – oleks ju väga raske olla lumefänn ekvaatoril.

Kuidas kogu areneb?

Kindlapiirilise hувialaga seostub tavaliselt vastava temaatikaga asjade ja/või kirjanduse kogumine. Ka võib väike algkogu (nt 3 telefonikaarti) anda piisava põhjuse täiustamiseks.

Mida annab kogumine?

Kollektsioneerimine on enamasti üsna pidev tegevus, mis laiendab silmaringi ja arendab sihikindlust, püsivust ning kannatlikkust, eeldades teatud eesmärgi püstitamist. Rõõmu annab hetk, kui kogu mõne oodatud/ ootamatu eksemplariga täieneb ja on sammu võrra lähemal eeldatavale täiuslikkusele. Kogumisega kaasnev oskus süstematiseerida võimaldab mõista aegade ja asjade seoseid.

Üks tähtis tegur kogumisel on suhtlemine. Eelkõige nelend, kes koguvad sa-

mu asju, on võimalus jagada teadmisi antud alal ning nippe, kuidas oma kogu paremini täiendada või korrastada. Kollektionääride vahel on omane üksikeksemplaride vilgas vahetus, kogude tutvustamine nii asjatundjatele kui vähikuile.

Soovitusi kogujale?

Käi lahtiste silmadega ja leia asju, mis sind huvitavad. Alustada võib erinevalt, kindel harrastus kujuneb tavaliselt välja aastatega.

Mis on kogumise ohud?

Liig suure pühendumise korral võib kogumine vallutada kogu ärkveloldud aja ja voodist ülejääva ruumi...

Mis on kogumise tulem?

Eelkõige tähendab kogumine olla huvitav inimene huvitava hobiga. Koguja enda jaoks on see kindlasti mõtestatud vaba aja veetmise, tarkuseterade liitmise, huvitavate kohtumiste ja heade elamuste saamise viis, iseenda identiteedi määratlemine.

Tiina Sulg,
raamatukoguhoidja Tartust

Meie tähtpäevi

Önnitleme jaanuari, veebruari ja märtsi sünnipäevalapsi:

13.jaanuar	Toivo Ärtis	35
18.jaanuar	Maret Lukken	53
28.jaanuar	Tatjana Sosnovskaja	48
28.jaanuar	Maie Loot	59
28.jaanuar	Helle Voore	52
29.jaanuar	Elle Kruus	41
31.jaanuar	Liivi Paumets	26

20.veebruar	Sigrid Piiri	48
24.veebruar	Tiiu Erlemann	71
26.veebruar	Hele Ellermaa	48
11.märts	Renna Rebane	64
08.märts	Heli Nemvalts	49
11.märts	Eve Toots	49
15.märts	Priit Laineste	43
20.märts	Margit Paap	40
21.märts	Malle Kivisild	64
22.märts	Margarita Ratman	31
26.märts	Ene Hansen	61

Elle Kull õpetas kultuurikandjaile suhtlemist

”Kas tead, et mul oli võimalus osaleda ühel väga toredal ettevõtmisel?”

Kiri Sinule

Kas tead, et mul oli võimalus viibida ühel väga toredal ettevõtmisel? Ei! Siis ma räägin Sulle sellest pisut.

6. veebruaril toimus suhtluskursus ja – usud või ei – seda kursust juhendas Elle Kull. Jah, just SEE Elle Kull! Ja ta oli nii vahetu, päikseline, tähelepanelik – ühesõnaga võrratu! Tema kui spetsialist ja praktik suhtlusosalal, juba oskas soovitada, mida öelda ja kuidas käituda erinevates olukordades.

Kursustel oli kolm läbivat teemat, mis omavahel haakusid: intervjuu, telesinemine ja korrektne kõne koos vastavate harjutuste ja nõuannetega. Nüüd mõned mulle olulised teadmised, mis ka Sulle kasuks võivad tulla.

Intervjuud andes ära mõtle mikrofonile, millesse Sa räägid, vaid katsu see ära unustada ja rohkem inimesega suhelda. Kui küsimusele kiiret vastust ei tea, võta endale aega mõtlemiseks, pigem tekkigu paus, kui hakkad sõnu kunstlikult venitama (“eeee”).

Telesinimisel ole loomulik. Ole, kes Sa oled. S.t. ära seisa pulksirgelt ega otsi kätele peidupaika – las nad liiguvad oma tahti. Kalluta pead, kui vaja. Žestikuleeri, kui see on Su loomuses ja kaared liig suured pole. Rääkimise juures on hea, kui oskad õiges kohas pause pidada – ikka selle tähtsa sõna või mõtte ees, mida

SUHLEMISÕPETUSE KURSUS ELLE KULLIGA: Tartumaa kultuurikandjad omandasid professionaalilt häid nõuandeid, mida öelda ja kuidas käituda...

rõhutada tahad. Ära räägi liigpikkade lausetega ja monotoonse häälega ning jälgi ka publiku reaktsiooni.

Korrektse kõne ja hingamisharjutuste tegemiseks anti koduseks tööks erinevate harjutuste kirjeldused. Räägiti, et eestlase laiskus ei laskvat tal korralikult rääkida: hobusest saab “obune”, hommikust “ommik” jne. Tulnud, käinud, näinud muutuvad “tulnd, käind, näind”-iks. Elle Kull rõhutas, et korralik läbi nina hingamine varustab peaju suurema hulga hapnikuga

ning aju töötab paremini. Järelikult on Su mõtted selgemad ja targemad.

Kui nüüd arvad, et Sul pole enam mõtet taoliste kursustele minna, sest kuulsid juba kõigest, siis eksid täielikult. Mõne sõnaga ei saa edasi anda kogu seda teadmistepagasit ja kursustel kogetut, rääkimata juba kirjeldamatult meeldivast ja pingevabast õhustikust, mis tekkis.

Niisiis – kohtume järgmistel kursustel!

Sirje Dementjeva,

Ulila raamatukogu juhataja

Elust enesest

Midagi positiivset raamatukogudest ja lugemisest

Postimehe laupäevalisa Arter (nr.8 2004) avaldas ajakirjanik Valner Valme intervjuu näitlejana tuntuks saanud **Arvo Kukumäega**. Pealkirja „Viimane idealistlik romantik“ all ilmunud kirjatükis vahendatakse ka Arvo Kukumägi mõtteid raamatutest, raamatukogudest ja lugemisest.

Milliseid raamatuid ja plaate sa veel ostnud oled?

Günter Grassi «Kammeljäs», Orlando Figesi «Nataša tants. Venemaa kultuurilugu». Juri Lotmani Puškini-raamatu. Plaati-dest veel Riho Sibula uue plaadi. Ostaks ikka ilgelt palju, aga... Ega ma nii vähe ka ei osta, aga ostan kolm raamatut, on tuhat krooni läinud. Mul pole niukseid sissetulekuid.

Aga ega mul sellepärast midagi lugemata ei jää. Raamatukogud töötavad jube hästi.

Lapsepõlve talved maal veetsid ka lugedes?

Neljandas klassis oli mul külaraamatukogu juba läbi loetud, maal pikad talved, muud ei teinudki. Ja need lapsepõlve muinasjutud, «Kullaketrajad» ja «Põhjakkonn» ja, need on mind saatnud terve elu. Muinasjutu varal avanuvad elu pragmaatilised

küljed hoopis teistmoodi. Inimese aju on ikka nii mitmekihiline, et sa võid endale klemmid pähe panna ja lasta aju arvutiekraanile vibreerima, aga aju jahvatab ikka oma. Muinasjutud õpetavad sellest teinekord rohkem kui filosoofia.

Hüva nõu

Melliste raamatukogust nopitud "Hüva nõu" märksõnad on "Eesti lastekirjanike fotomapp" ja "väga hea raamat" (väljapanek ühest või kahest raamatust).

Kogemusi igapäevatööst jagab Aasa Sulg:

“Kirjanike fotod panna paspartuudega (võib olla ka 1/2 või 2/3 osa, siis läheb seda paberit vähem) seintele. Kindlasti elavdab see raamatukogu ruumi, tutvustab kirjanikke endid. Piltide kaasabil on väga hea viia lastele läbi raamatutundi, teha viktoriini +... Ja endal imearmas nendega mõttelist juttu ajada!

"Väga hea raamat": too hästi nähtavale kohale nähtaval alusel iga päev eri liikidest 2 raamatut. Täitsa äraproovitud värk ja mõjus nii iseendale (avasta raamatut!) kui lugejale (juba jälle uus!)"

**Täname lahkeid raamatuannetajaid
Heiki ja Malle Kortspärna Kambjast!**

“Kalevipoeg? Üks mitteennemuistne jutt?”

Kallaste raamatukogu loovusring tähistas Kreutzwaldi-aastat kollaažinäitusega

Omalooming

Üks ilus jõulumälestus jäi eelmise aastanumbri sisse. Hingesoojendav mälestus, mis ka sel aastal annab indu uuteks loovustöödeks.

Küllastades Tallinna Rahvusraamatukogu näitust “Kalevipoeg, üks enneennemuistne jutt”, tekkis mõte proovida teostada Fr. R. Kreutzwaldi juubeliaastal ühte kollaažinäitust.

Kuidas avada eepose “Kalevipoeg” teema kollaažpiltidega? Loovusringi liikmete arvasavalduste käigus esitasin küsimuse: “Kes võiks tänapäeval olla Kalevipoja võrdkuju? Kas on neid olemas siin praegusel Eestimaal?”

Mõtteid oli erinevaid. Pakuti ka mitmeid tuntuid poliitikategelasi. Hoogu minnes tekkisid ka Põrgupiigade ja Sortside kandidaadid. Aga need nimed jäävad küll ainult ringiliikmete teada, sest me ei kavatsenud niivõrd konkreetsete isikudega me oma loometöid siduda. Arvestada tuleb ju tänapäeval kasvõi autorikaitse seadusega ja saada kasutatava isikuni nõusolek.

Kui küsiks veel arvamust raamatukogu küllastajatelt? Keda nemad oma vaimsilmas Kalevipojana näeksid? Viivad need meie poolt koostatud pildid mõtteis enneennemuistse eepose juurde või mitte? Küsitlust me läbi ei viinud, kuid eelnevast mõttekäigust kujunes iseenesest välja näituse pealkiri – “Kalevipoeg? Üks mitte enneennemuistne jutt?”

Kui tavaliselt olen andnud loovusringi liikmetele luule teemal rohkem vaba valiku, siis need tööd eeldasid konkreetsust.

ENNE AVAMIST: Kallaste raamatukogu loovusringi liikmed valmistuvad Alatskivi lossis näituseks “Kalevipoeg? Üks mitteennemuistne jutt?”

Valisin teatud katkendid eeposest, seletades, missugused detailid peaksid väljendama loodava pildi meeleolu. Alustasime prototüübi kuju leidmisega pildimaterjali seast, sirvisime taustamaterjale, sest püüdsime ikka tekstilähedusele.

Valminud näituse – 19 pilti – otsustasime avada novembrikuul.

Heameelt tundsin aga võimaluse üle avada see näitus jõulukuul 21 päeval Alatskivi lossis. Kohal oli lossipreili Külli Must, Alatskivi vallavanem Maie Nisu, J. Liivi muuseumi direktor Margit Kilter, volikogu esimees Karl Elken ja teisedki huvilised. Alguses rääkisin veidi loovusringist ja tööde teostusest.

Volikogu esimees ütles: “Kuuldes, et üks omamoodi huvitav näitus tuleb, siis

mõtisklesin, et mismoodi see minu kujutluses välja võiks näha? Kas ma ehk ei pettu? Ja nüüd pean küll tunnistama, et ma tõepoolest naudin neid töid.”

Vallavanemgi ütles, et tal on heameel, et naabervalla rahvast keegi on hakanud nendega koostööd tegema.

Kuulsime seal palju sooje sõnu ja valmidussoove koostööks. Loovusringi poolt kinkisime Alatskivi vallarahvale ja lossipreilile jõulutähed.

Peale näituse avamist oli selles samas ruumis, kus saabuvate pühade ootuses seisid uhkelt jõulukuusk ja soojendav kaminatuli viis mitmetele mõtteradadele, jõulukontsert.

Siiri Ušakova,

Kallaste raamatukogu juhataja

Lugemiselamus

Inga Raitar “Sõltumatussõltuvus”

Mõtted on nagu pilved. Mida madalamad, seda tumedamad ja raskemad. Mida kõrgemad, seda kergemad, liikuvad, heledamad ja kaunimad. (Lk. 44)

Me alustame siia maailma saabumist valuga. See on esimene emotsioon, mis sunnib meid avama oma kopsud selle maailma õhule. Kõik edasine on samuti valult valule minek. Mis aga ei tähenda, et see on määratud lõppema kibestumisega.

Valud viivad meid – kui me muidugi soostume nende kui kogemustetoojatega leppima – selleni, et me õpime maailma üle rõõmu tundma. (Lk. 63)

Töö on vahend elutähtsate vajaduste rahuldamiseks. Karjäär aga eesmärk omaette... Maailm meie ümber toodab tuhandeid vajadusi. ... Selleks, et saada rohkem, tuleb olla rohkem. On mitu viisi olla rohkem. Lihtsam on minna edasi sellisama vajadusi tootva maailma poolt ette joonistatud teed. Osaleda rottide võidujooksus... Olla ja omada- ürgne küsimus. Kas on võimalik ühtaegu olla ja omada?... Elu on kompromisside kunst. (Lk. 65)

...mulle meeldib üks lugu. Sellest, et vanajumalal on kuskil potipõletusahjud. Voolitakse meist savikausid ja pannakse ahju. Kes kuumuse käes katki lähevad, visatakse ahjust välja. Need, mis on terved, pannakse järgmisse, veel kuumemas ahju. Ja need, mis seal terveks jäävad, järgmisse. Need, kel on tugevust kõigist ahjust läbi käia, saavad Hiina portselaniks, mis heliseb ja valguse käes läbi kumab. (Lk. 175)

NB! Raamatu tütlelehe pöördel on tekst: “Antud raamatu materjalide ükskõik milline kasutamine kas tervikuna või osaliselt ilma valdaja loata on õigusvastane ja seadusega karistatav.”

See sünn on reklaam!!!

Üks südamlük maailmaavastamise lugu

Lugemisrõõm Kerttu Soansi lasteraamatust “Olivia ja esimene maailm”

Lugemissoovitus

Kerttu Soans “Olivia ja esimene maailm” (kunstnik Urmas Viik). Kirjastus Väike Vanker, 2003. 67 lk. Konkursil “25 kaunimat raamatut 2003” sai raamat Eesti Rahvusraamatu-kogu eriauhinna.

Esmatutvus raamatuga: ilus, rõõmsate piltidega, sisukord kutsub lugema. Tahaks ju teada, millised on öised taldrikud, kes on Kruubi-Ruudi või mis on kommpuu.

Juba avalehekülgedel kohtub lugeja perega, kus tegutsevad väike tüdruk Olivia, tema ema, isa ja taksikoer Kruubi-Ruudi.

Kes on maailma naba?

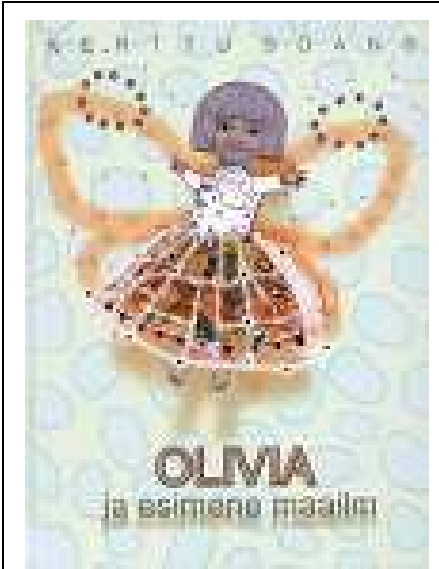
Sündmused on tavalised nagu ühes peres ikka: ema teeb süüa, isa töötab, ollakse söögilauas, käiakse kontserdil ja mere ääres, mängitakse. Nauditavaks teeb raamatu see, et kõike on nähtud läbi Olivia silmade. Nii mõnigi tavaline tegevus muutub eriliseks, sest Olivia alles avastab maailma enda ümber.

Tüdruk märkab, et mõnikord on iga inimene *oma* maailmas. Kui ema loeb, istub ta küll lähedal, kuid on nagu kala akvaariumis nähtamatu seinaga taga, mõtted ei saa lapse mõtetega kontakti nagu tavaliselt. Ema vajab seda omaette olemist niivõrd, et lukustab end vannituppa ja Olivia ei olegi enam maailma naba. Kes siis on? Ja nii tore on õhtul vannis naba üles leida.

Tundub naljakas ja liigutav, kuidas kogu pere, külalised sealhulgas, tähtsustavad Kruubi-Ruudit. Olivia tunneb veidi kadedustki, et koerale on rohkem lubatud kui lapsele. Kõige suurem koeraküsimus on Kruubi-Ruudi üliluslik õigus süles püsida. Ema selgitab, et rumal on olla kade koera peale, sest koer peab elama nii nagu inimene tahab. Ja inimene vastutab koera eest. Olivia leiab oma seletuse: tegelikult on Kruubi-Ruudi päkapikkude kuninga hobune, kellele on küll kõik lubatud.

Tuleb välja, et ka linnule on lubatud see, mis ei ole lubatud lapsele (“Olivia ja kaks esimest õuna”). Pahandus tuleb üle elada ja õpetuseiva meelde jätta.

Kontserdielamused on vapustavad. Kunstnik on need leheküljed teinud tumedaks nagu pime saal. Muusika jõuab kõrvadesse ja sealte edasi ja edasi kuni varbaotsteni ja emagi kumiseb muusikast. Olivia on väga õnnelik ja lõpuks väga väsinud. Koju jõudes läheb ta ise voodisse,

ILUS KOGUPERERAAMAT: Kerttu Soansi “Olivia ja esimene maailm” (kunstnik Urmas Viik) valiti konkursil läinud aasta veerandsaja kaunima raamatu sekka.

lootuses unenäos veel heledapäist muinasjutuprintsessi Anu Tali kohata.

Õnnelikud tunnid elluärrganud tinasõduriga

Kui paljud lapsed ei taha päeval magada, siis Olivial pole selle vastu midagi. Pärast und on ema-isa kodus, neil on aega põrandamängudeks või tuleb keegi külla, näiteks lell Elmar – muinasjutumees, elluärrganud tinasõdur.

Õhtu lõppedes tunneb Olivia, kuidas tema oma rõõm, naer ja kiljumine kõrvus edasi kumiseb, kuidas tema oma õnnelikud tunnid lelle seltsis justkui keerlevad rõngad kõhus omakorda tiirlevad... Hing on nii valus, et tahaks nutta. Ilu ja rõõm võivad väga valusad olla. Õnnelikult valusad.

Olivia mängib tihti emaga, õigemini ema õpetab teda mängima. ”See, kas on mängult või päriselt, on ainult sinu enda otsustada... Kui sa ise usutavalt oma mängu mängid, siis usuvad ka teised, kes selles osalevad.”

Ema silmis näeb Olivia kõike seda, millele kunagi mõelnud on ja iseend selle keskel. Ema silmadest ja kätest tulvab rahu ja und.

Mere ääres tahab Olivia teada, mis on silmapiir? Isa selgitab: ”Igal inimesel on oma silmapiir, just nii kõrgel, kui kõrgel on silmapiirile vaatava inimese silmad.” Ja ema lisab: „Hea enesetunde jaoks on vaba silmapiiri hädasti vaja. Silmapiiriga

kohtumine teeb inimese hinge avaramaks, puhtaks ja õnnelikuks.”

Iva leiab nii väike kui suur

Kommpuu loo lugemisel tuli mulle mõte – see võiks ju täiskasvanutelgi olla. Poleks paha igal õhtul järele mõelda, kui palju oli sel päeval südames hellust või kui palju sa tegid häid tegusid. Sest vaid sina ise tead, mis on sinu südames ja peas.

Turvaline, fantaasiarikas ja südamlük on Olivia maailm ja täiskasvanud toetavad tema maailmaavastamist. Tunnevad nagu lapski rõõmu päikesetõusust, muusikast ja mängust.

Iga lapse maailmatajumine on isemoodi huvitav, kuid kõik emad pole kirjanikud, et lapse tegevust, tundeid ja mõtteid nii lapsega samastudes kirja panna nagu seda on teinud Kerttu Soans.

Raamatukoguhoidjana on mul tunne, et “Olivia ja esimene maailm” on kogupereraamat. Koos lugedes leiab nii suur kui väike sellest raamatust oma iva.

Lelli Nurmoja,
raamatukoguhoidja Elvast

Miks on vähe kauneid eesti lasteraamatuid?

Kerttu Soansi raamatu “Olivia ja esimene maailm” kunstnik Urmas Viik vastas Eesti Päevalehe ajakirjaniku Margit Tõnsoni palvel küsimusele, miks on vähe kauneid eesti lasteraamatuid?

“Näib, et siin on mitmeid läbikasvanud hädasid, millest kõige tõsisem tundub olevat kirjastajate hulgas valitsev riskihirm. Lasteraamat on küll kallis, kuid seda ei tohi luksuskaubana käsitleda. Kerttu Soansi raamatule kirjastajat otsides saime esimesele pärimisele eitava vastuse, mida põhjendati just kahtlaste illustratsioonidega, kuigi tegu on ju siiski üsna siivselt peavoolus püsiva laadiga. Kuski olla keegi sooritanud mingisuguseid turu-uuringuid, mille tulemusena olevat välja selgitatud laste maitse-eelistused. Täiesti häbenematu tendents kõige otsesemale nivelleerimisele! Teine mure näis olevat see, et kunstnik soovis oma töö eest ka tasu saada. Siis tulebki Kultuurkapital appi hüüda. Praeguse kirjastajaga sujus koostöö küll laitmatult.”

(Margit Tõnson “Mis teeb raamatust Raamatu”, Eesti Päevaleht, 6.2. 2004.)

Raamatukoguhoidja Vaiki Agarmaa meenutusi

“Olin nõus Kambjasse tulema ühel tingimusel – see oli töökoht raamatukokku.”

Mõne aasta eest kirjutas kauaaegne Kambja raamatukogu- ja vaimusehoidja Vaiki Agarmaa kogumiku "Nimekaid kambjalasi II" koostajate palvel ülevaate "Minu eluloost". Et 10. märtsil 2004 on legendaarse Vaiki Agarmaa 75. sünnipäev, avaldab "Meie Leht" kilukesi tema emotsioonide- ja detailide-rohkeilt mälestustepoognailt.

Vaiki Agarmaa:

“Kui ma Siberist tulin, siis elas minu kodus kolm võõrast perekonda. Olin ilma koduta, vanemateta ja ilma tööta.

Ma millegipärast tahtsin tööd raamatutega. Sellise töökoha ma ka sain. Minu koduküla lähedale Triigi sovhoosi keskusesse oli Väike-Maarja keskraamatukogul kavatsus rajada raamatukogu. Triigi oli mõis, kuid siin ei olnud kooli ega raamatukogu. Mind võeti tööle 1955. a. sügisel. Vajangu raamatukogu, mis läks likvideerimisele, kolisime veomasinatega Triiki. Raamatukogu sai asukohaks rahvamaja tegelastettoa, mis oli läbikäidav ruum. Raamatuid oli vähe ja nad mahtusid kappidesse, ainult Lenini ja Stalini teosed olid hästi nähtaval, ukse kõrval. Vaatamata sellele, et ruum oli raamatukoguks sobimatu, ei kadunud sealt ükski raamat. Tegin läbi ka raamatukogunduse kursused Tallinnas.

Hiljem tegin ka rahvamaja tööd. See rahvamaja tuli mulle niimoodi kaela, et õppisime kirjandusõhtuks näidendeid ja mängisime neid päris edukalt. Siis öeldi mulle, et sa teed seda tööd nii kui nii, me maksame sulle palka ka. Me õppisime ja mängisime neid näidendeid päris himuga. /---/

Nii see elu seal käis kuni 1959. a. sügiseni, mil tuli minu ellu suur muutus. Tuli suur armastus ja abielu Eero Agarmaaga, kes oli tol ajal Triigi sovhoosi zootehnik- seleksionäär. /---/

Peale abiellumist algasid meie elu rännuaastad. Eero, kes oli pärit Pangodist, tahtis töökohta Lõuna-Eestisse. Peale viit aastat tööd Triigi raamatukogus, lahkusime Triigist. Eero sai zootehniku koha Pühajärve (Kommunisti) sovhoosi. Mina läksin sinna esimest korda 1960. a. mai-kuus. Läksin sinna oma väikese poja Peetriga, kes oli samal kuul Tartus ilmale tulnud. Elasime järvede ja mägede keskel Palu talus. Otepääl sündis mul ka tütar Kadri - aastal 1961.

Kolisime samal aastal kahe väikese lapsega Viljandimaale, kus Eero sai tööd “Kalevi” kolhoosis zootehnikuna. Elasime

ühe Siberis olnud perega talumaja teisel korrusel.

Järgmine kolimine oli meil 1964. a. jaanuaris Põlva rajooni “Külvaaja” kolhoosi. Linna meelitas meid elama kolmetoaline korter vastvalminud majas. Meie kolimiste peamisteks põhjuseks oligi parema korteri otsimine. /---/

Elu läks meil edasi Põlva rajoonis Põlgastes. Ma töötasin ühe aasta Põlgastes raamatukogus, andsin raamatukogu juhatajale dekreetpuhkust. Pidasime loomi ja kasvatasin lapsi. Võtsime Eeroga osa ka sealset kultuurielust. /---/ Sai ka lauldud, sest Põlgaste rahvas armastas laulda. Elasime Põlgastes üle üheksa aasta.

Meie rännud lõppesid otsaga Kambjas. 1973. a. Eero tahtis kangesti tulla ligemale oma Pangodi sünnikohale, nende kodumaja oli ära põlenud sõja ajal. Eero tuli Kambja sovhoosi tööle 1. aprillist 1973. a. majandi zootehnikuks. Meie: mina ja lapsed ei tahtnud sugugi Kambjasse tulla. Mina olin nõus tulema ühel tingimusel, see oli töökoht taasloodavasse raamatukokku Kambjas, mille ma ka läbi raskuste sain. /---/

Kambjas läks elu keema

Meie kohanemine Kambjas võttis aega paar aastat. Peale sõbralikku Põlvamaad sattusime nagu külma vette. Siin tundus kõik nii külm ja ebasõbralik. Tagantjärele tundub see isegi naljakana: lapsed ei tulnud kaks päeva toast välja.

1974. a. algul algas Tamsa raamatukogu kolimine Kambjasse. Pikksaare raamatud olid juba Kambjas. Mõlemad raamatukogud likvideeriti. Tamsal ei olnud lugejaid olnud. Mind ootas ees lai tööpõld. Raamatukogu asukohaks sai vana kivimaja. Tollases raamatukogu ruumis teevad koolipoisid praegu puutööd. Kooli lähedus ja raamatukogu soodne asupaik löid soodsa pinna edukaks tööks. Lugejaid ja laenutusi tuli aasta - aastalt juurde.

Et inimese hing vajab peale lugemisnaudingut veel omavahelisi kokkutulemisi, siis hakkasime korraldama kirjandusõhtuid. Need õhtud koondasid kirjandushuvilisi inimesi nagu ühiseks ringiks. Meid külastas päris palju kirjanikke. Neil kohtumistel rääkisime mitmetel teemadel. Peale kirjanduse olid meie õhtutel arutusele ka ühiskondlikud küsimused. Ma ise vajasin neid õhtuid ja tahtsin neid pakuda ka oma lugejatele. Need olid õhtud, kus ei lauldud halleluja't kommunistlikule parteile.

Osa kirjanikest olid stagnaajal progressiivne jõud. Me lugesime neid ja otsi-

sime nende raamatute ridade vahelt sõnumit, mida me ka leidsime. Sellel ajal tegutsenud ja Kambjat külastanud kirjanikest on meelde jäävad Lehte Hainsalu, Arvo Valton, Enn Vetemaa, Mats Traat, Ain Kaalep, Jaan Kaplinski, Hando Runnel, Aivo Lõhmus, Rein Saluri, Teet Kallas, Raimond Kaugver, Mihkel Mut, Juhan Viiding, Astrid Reinla, Boris Kabur. Samal ajal sai toodud Kambja kooli lastekirjanikke.

Väga palju kirjandusõhtuid korraldasime koos minu venna Vello Saagega, kes oli Tartu 8. Keskkoolis kirjandusõpetajaks. Vello lõpetas ülikooli kaugõppe teel ajal, kui me olime Siberis. Et ülikool lõpuks lõpetatud saaks, mõtles ta endale välja uue eluloo (isa ja ema), päris perekonna salgas maha. Meie perekond oli üks paljudest Eesti perekondadest, keda tabasid stalinlikud repressioonid. Meilt võeti kõik, mida võtta andis.

Vello Saage oli Kambjas armastatud lektor. Vahel tõi ta koolist kaasa ka oma kõnekoori. Kambja rahvas võttis neid õhtuid väga hästi vastu. Kirjandusõhtud olid üks osa Kambja kultuurielust. Need õhtud töid vaheldust igapäevaellu ja olid vabad kommunistlikust propagandast.

Elu oleks nagu keenud kogu aeg. Raamatukogu külastasid ajakirjanikud Maie Kalamäe (1982) ja Tõnu Sock (1993). Martin Viirand Eesti Raadiost tegi Saate “Õhtu raamatukogus”. Kambja raamatukogu on tunnustatud kuuel korral (1977, 1981, 1982, 1983, 1984, 1986) parimaks raamatukoguks Tartu rajooni raamatukogude hulgas. Mind nimetati Tartu rajooni parimaks kultuuritöötajaks 1983. a., Tartu rajooni parim raamatukogutöötaja olin 1986. a. 1983. a. tunnustati mind teenetemedali vääriliseks, mida anti raamatukogunduse arendamise eest. Seda autasu ma hindan kõige rohkem.

Üks huvitav preemia, 500 rbl, oli kultuurifondi preemia, mida anti mulle eestimeelsuse hoidmise eest kunagi nõukogude korra lõpuaastail Tallinnas. Et ma kutset õigel ajal kätte ei saanud, siis kanti see raha minu arvele.

Tuli uus eesti aeg. Ajalugu pööras uue lehekülje. Me ei vaja enam seda isamaalist kosutust. Kõik on vaba ja kättesaadav. Ükski raamat pole keelatud. Raamatukogud on saanud välismaal ilmunud Eesti kirjanike teoseid. Päev päevalt ilmub ikka rohkem tõlkekirjandust, kuid raamat läheb ikka kallimaks.

Töötasin raamatukogus 2000. a. 1. aprillini.”

Uhke ja hää on palju teada

“Meie Leht” kuulutab välja jõuproovi teadmiste ja mälumänguri järgu tõstmiseks

Mälumäng

Hea lehelugeja!

Käesolevas ja ka järgmises numbris annab toimetis sulle võimaluse tõsta oma teadmisi ja mälumänguri järku.

Vastuseid otsima võib hakata kohe, õigete vastuste ärasaatmise tähtaega saad lugeda järgmisel korral.

1. Kes Eesti rahvusliku ärkamisaja suurkujudest toonitas raamatute tähtsust öeldes: “Kahte kappi on ühetasa majas tarvis, leivakappi ja raamatukappi”?

2. Teadupärast oli värvikombinatsioon sini-must-valge nõukogude ajal Eestis põlu all. Kus aga kasutati seda värvikombinatsiooni legaalselt juba alates 1984. aastast?

3. See noor kirjanik tundis hästi vaesema rahva elu, sellepärast äratasid tema

realistlikud lühijutud nii lugejate kui ka teiste kirjameeste tähelepanu. Ajal, mil kirjanik oli vabatahtlikuma Vabadussõjas, ilmus Tartus 1919.a. tema lühijuttude kogumik “Lendavad sead”, mis sõjaaja vaesusest tingituna oli trükitud A.le Coqi õllefabriku pudelisiltide poognaile. Kes oli see kirjanik?

4. Kellele Eestimaal on püstitatud ja seisab praegugi suurim graniitmonument, mis kaalub 18 tonni?

5. Kui Kalev sõitis Lindale kosja, toodi kuulsa külalise auks lauale kaks vaagnat, ühel olid puuviljad, teisel aga/.../ Mis?

6. Mis on O. Lutsu “Kevadest” tuttava Tõnissoni eesnimi?

7. Kui 1944.a. sügis pillutas eestlasi laiali mööda maailma, sattus suur osa neist Saksamaale Geislingeni põgenikelaagrisse. Laagris korraldati eestikeelsete raamatute loendus, millele vastas 171 isikut 402 kaasavõetud trükise kohta. Palju oli sõnastikke ja õpikuid. Ilukirjandust oli kaasas 90 raamatut, neist 48 erinevat

nimetust Kelle teost oli kaasa võetud enim, koguni 7 eksemplari? Lisada võiks, et see kaasajalgi tuntud eesti romaan sobis väga hästi põgenikelaagri nukrat elu pisutki elavdama.

8. “Estonia” teatrihoone ehitust toetasid oma säästudest paljud eestlased. Ent kes oli see mees, kes astus kerkivate müüride juurde, võttis riided seljast, langes põlvili ja ütles: “Kallis kodumaa! Anna andeks, et ma vaene olen ja sulle midagi suurt ei või templi ehitamiseks annetada, aga ma annan, mis mul on”?

9. Kes oli see kuulus Eesti kirjanik, kes tundis üsna halvasti õigekirja? Ühele oma kolleegile raamatut kinkides kirjutas ta tiitellehele “Kallile kolleegile...”

10. Mis usundi usutunnistus kõlab järgnevalt: “Mina usun homsesse päeva. Mina usun, et homme päev on parem tänasest. Mina usun, et homme päev on parem tänasest siis, kui mina selleks kaasa aitan”?

Teine ilmasõda laastas Tartumaa raamatukogusid

Väljavõte Elvi Voormaa ülevaatest „Tartu rajooni raamatukogud aastail 1944-1950“

Sirvides ajalookaustu

Aastanumbriks kirjutati 1944

Augustikuu lõpupäeval veeres sõjavanker üle Tartumaa. Septembris alustas tööd Tartus Maakonna Täitevkomitee Rahvahariduse Osakond, 1. oktoobriks anti osakonna koosseisu inspektori ametikoht, kelle ülesandeks oli juhtida rahvamajade ja raamatukogude tööd. Ka valdade täitevkomiteede juurde asutati kultuurikomisjonid, kes hakkasid üle vaatama koolihooneid ja rahvamaju, koostama remondiplane, määrama ehitusmaterjalide ja küttepude vajadust. Tegevust alustasid ka sõjatulest puutumata jäänud raamatukogud.

Tartu Ajalooarhiivis on säilinud „Tartu maakonna rahvaraamatukogude tööliste koosseisud ja töötasude normid aastast 1941“, millest selgub, et praeguse Tartumaa piires oli 21 valda, neis 56 raamatukogu, lisaks veel Elva ja Kallaste linna-raamatukogud. Igas vallas oli üks kesk-raamatukogu ja üks või rohkem haruraamatukogu. Enamasti asusid raamatukogud vallamajades, koolimajades, rahvamajades, üksikud eramajades. Raamatute ar-

vult olid mõned valdade keskraamatukogud üsna suured: Võnnu keskraamatukogu Võnnu vallamajas 1507 eksemplari, Kavastu valla keskraamatukogu Koosa algkoolis 1500 eksemplari, Luunja valla keskraamatukogu Luunja rahvamajas 1533 eksemplari, väikeste haruraamatukogudes oli aga vaid 150-200 raamatut. Töötajad olid tööle võetud poole või veerandkoormusega.

Ennesõjaaegne plaan nägi ette uute raamatukogude avamise Elva valla keskraamatukogu Elva linna Elva vallamajja, Rõhu haruraamatukogu Tähtvere valda Rõhu algkooli, Kurista haruraamatukogu Võnnu valda Kurista asunduse töölismajja. Sõda tõmbas neile plaanidele kriipsu peale. Tuli hakata kokku lugema sõjakahjustusi ja arvele võtma seda, mis alles jäänud. Kõige rängemalt olid kannatada saanud Mehikoorma-Räpina suunas asunud raamatukogud: täielikult olid hävinud kõik Meeksi valla 4 raamatukogu koos üle 3000 raamatuga, Mäksa valla Kaagvere keskraamatukogu Kaagvere rahvamajas 1072 raamatuga, Võõpste haruraamatukogu Võõpste algkoolis 609 raamatuga. Luunja valla kolmest raamatukogust jäi alles ainult Tammistu tänu oma kõrvalisemale asukohale sõjateedest, hävisid Luunja rahvamajas asunud Luunja valla

keskraamatukogu 1533 raamatuga ja Kavastu rahvamajas asunud Kavastu haruraamatukogu 154 raamatuga. Tartu vallamajas asunud Tartu valla keskraamatukogu 656 raamatuga, hävisid ka Nina, Tamsa ja Luke raamatukogud. Kokku hävinesid sõjasündmustes 12 raamatukogu ligi 10000 raamatuga, osalisi kahjustusi said Tartumaal 18 raamatukogu.

Lugemiselamus

mis on akna taga lumehelbeke

kuidas on lumehelbeke tasa

on teil midagi lisada tasa

*Sven Kivisildnik
“Päike, mida sa õhtul teed”*

Hea lugeja elik kolleeg, oma lugemiselamusi jagas sel korral Meie Lehele Aasa Sulg Mellistest. Järgmises lehenumbris oleme valmis vahendada aga juba Sinu lugemiselamusi, nii et kiirusta kaastõega.